

PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 59/26

2026 m. balandžio 21 d., Liuksemburgas

Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-769/22 | Komisija / Vengrija (Sąjungos vertybės)

Sąjungos vertybės: priimdama įstatymą, kuriuo LGBTI+ asmenys yra stigmatizuojami ir marginalizuojami, Vengrija pažeidė Sąjungos teisę

Teisingumo Teismas pirmą kartą byloje prieš valstybę narę pripažino, kad pažeistas, be kita ko, ESS 2 straipsnis, kuriame išvardytos Europos Sąjungos pamatinės vertybės.

2021 m. Įstatymu Nr. LXXIX, kuriuo nustatomos griežtesnės priemonės, taikomos už pedofiliją nuteistiems asmenims, ir iš dalies keičiami tam tikri įstatymai siekiant apsaugoti vaikus, Vengrija, siekdama apsaugoti nepilnamečius, iš dalies pakeitė įvairius nacionalinius įstatymus. Iš esmės šiais pakeitimais, be kita ko, audiovizualinėje ir reklamos srityse draudžiama arba ribojama prieiga prie turinio, kuriuo vaizduojama arba skatinama prigimtinės lyties neatitinkanti lytinė tapatybė, lyties keitimas ar homoseksualumas. Išnagrinėjęs Europos Komisijos ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo šiuo klausimu, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Vengrija padarė įvairių Sąjungos teisės pažeidimų: ji pažeidė pirminę ir antrinę teisę, susijusią su paslaugomis vidaus rinkoje, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ESS 2 straipsnį ir Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą (BDAR).

2021 m. Įstatymu Nr. LXXIX, kuriuo nustatomos griežtesnės priemonės, taikomos už pedofiliją nuteistiems asmenims, ir iš dalies keičiami tam tikri įstatymai siekiant apsaugoti vaikus (toliau – Pakeitimo įstatymas), Vengrija padarė įvairių savo nacionalinės teisės pakeitimų. Nors, šios valstybės narės teigimu, tokiais pakeitimais siekiama apsaugoti nepilnamečius, kai kuriais iš jų iš esmės draudžiama arba ribojama prieiga prie turinio, kurio pagrindinę dalį sudaro prigimtinės lyties neatitinkančios lytinės tapatybės, lyties keitimo ar homoseksualumo vaizdavimas arba skatinimas.

Europos Komisija Teisingumo Teisme pareiškė Vengrijai ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, susijusį su Pakeitimo įstatymo priėmimu. Ji Teisingumo Teismo prašė pripažinti, kad pažeista pirminė ir antrinė Sąjungos teisė, susijusi su paslaugomis vidaus rinkoje¹, kelios Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) garantuojamos teisės, ESS 2 straipsnis² ir galiausiai Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas (BDAR)³.

Teisingumo Teismas (plenarinė sesija) nusprendė, kad visi ieškinio pagrindai yra pagrįsti.

Pirma, **šiais pakeitimais pažeidžiama laisvė teikti ir gauti paslaugas**, įtvirtinta pirminėje Sąjungos teisėje ir įvairiose Elektroninės komercijos direktyvos, Paslaugų direktyvos bei Audiovizualinių žiniasklaidos paslaugų direktyvos nuostatose. Pirmiausia Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pakeitimais ribojama žiniasklaidos paslaugų ir kitų paslaugų teikėjų galimybė kurti ir transliuoti turinį, kurio pagrindinę dalį iš esmės sudaro prigimtinės lyties neatitinkančios lytinės tapatybės, lyties keitimo ar homoseksualumo vaizdavimas arba skatinimas. Taigi tokiais pakeitimais nustatyti **šios laisvės apribojimai**. Be to, Teisingumo Teismas patvirtino, kad pagal Sąjungos teisę leidžiama pateisinti tokius apribojimus Chartijoje numatytu atsižvelgimu į vaiko interesus arba būtinybe apsaugoti tėvų teisę užtikrinti vaikų švietimą ir mokymą pagal savo religinius, filosofinius ir pedagoginius įsitikinimus⁴. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad, **nesant suderintų taisyklių Europos Sąjungos lygmeniu, valstybės narės turi diskreciją nustatyti, koks turinys, be kita ko, audiovizualinis, gali kenkti nepilnamečių fiziniam, protiniam ar doroviniam vystymuisi**.

Vis dėlto Teisingumo Teismas pripažino, kad šia diskrecija turi būti naudojama laikantis Chartijos, visų pirma jos 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto **diskriminacijos dėl lyties ir seksualinės orientacijos draudimo**. Teisingumo Teismas

konstatavo, kad nagrinėjamu atveju Chartijos nesilaikyta. Iš tiesų Pakeitimo įstatymo nuostatos, grindžiamos prigimtines lyties neatitinkančios lytinės tapatybės, lyties keitimo ar homoseksualumo vaizdavimo arba skatinimo kriterijumi, paremtos prielaida, kad toks vaizdavimas arba skatinimas, nesvarbu, koks būtų konkretus turinys, gali pakenkti vaiko interesams.

Toks požiūris rodo, kad pirmenybė teikiama tam tikrai lytinei tapatybei ir seksualinei orientacijai, dėl ko stigmatizuojami kitokios lytinės tapatybės ir seksualinės orientacijos asmenys, o tai nesuderinama su reikalavimais, kurie pliuralistinėje visuomenėje kyla iš diskriminacijos dėl lyties ir seksualinės orientacijos draudimo. Kadangi šitaip pažeidžiama šio draudimo esmė, nagrinėjami apribojimai jokiomis aplinkybėmis nepateisinami, be kita ko, atsižvelgimo į vaiko interesus tikslu. Teisingumo Teismas patikslino, kad nepilnamečius įmanoma tinkamai apsaugoti nuo jų amžiui nepritaikytų programų, neįtvirtinant tiesioginės diskriminacijos dėl lyties ir seksualinės orientacijos, kaip antai kylančios iš nagrinėjamų pakeitimų.

Antra, **minėtais pakeitimais itin šiurkščiai pažeidžiamos įvairios Chartijos saugomos pagrindinės teisės, būtent diskriminacijos dėl lyties ir seksualinės orientacijos draudimas, teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą⁵, taip pat saviraiškos ir informacijos laisvė⁶.**

Konkrečiau kalbant, **nagrinėjamomis Vengrijos teisės nuostatomis stigmatizuojami ir marginalizuojami necislyčiai**, įskaitant translyčius, ir neheteroseksualūs asmenys, kurie vien dėl savo lytinės tapatybės ar seksualinės orientacijos laikomi kenkiančiais nepilnamečių fiziniui, protiniui ir doroviniui vystymuisi. Pakeitimo įstatymo pavadinime **tokie asmenys susieti su pedofilijos nusikalstama veika**, o tai gali sustiprinti šį stigmatizavimą ir paskatinti elgesį, kurstantį neapykantą šiems asmenims.

Tokiomis aplinkybėmis nagrinėjamais apribojimais pažeidžiama minėtų pagrindinių teisių esmė, todėl jie negali būti pateisinami Vengrijos nurodytais tikslais, t. y. atsižvelgimu į vaiko interesus ar tėvų teise užtikrinti vaikų švietimą ir mokymą pagal savo religinius, filosofinius ir pedagoginius įsitikinimus.

Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad nagrinėjamu atveju Vengrija pažeidė **teisę į žmogaus orumą⁷**. Ji pažeista dėl to, kad pagal Komisijos ginčijamas Pakeitimo įstatymo nuostatas **asmenų grupė, kuri** priklauso pliuralistinei visuomenei, **laikoma grėsme visuomenei** ir vien dėl savo lytinės tapatybės ar seksualinės orientacijos nusipelno specialaus teisinio režimo. Dėl Pakeitimo įstatymo stigmatizuojamo ir įžeidžiamo pobūdžio įtvirtinamas, išlaikomas ar sustiprinamas tokių asmenų socialinis „nematomumas“, o tai pažeidžia jų orumą.

Trečia, **Teisingumo Teismas** pirmą kartą **pripažino, kad buvo atskirai pažeistas ESS 2 straipsnis, kuriame įtvirtintos pamatinės visoms valstybėms narėms bendros Sąjungos vertybės. Pakeitimo įstatymo nuostatos, kuriose reglamentuojamas turinys, vaizduojantis arba skatinantis prigimtines lyties neatitinkančią lytinę tapatybę, lyties keitimą ar homoseksualumą**, apima įvairias suderintas diskriminacines priemones, kuriomis **akivaizdžiai ir itin šiurkščiai pažeidžiamos** necislyčių, įskaitant translyčius, ir neheteroseksualių asmenų teisės, taip pat pagarbos žmogaus orumui, lygybės ir pagarbos žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, vertybės.

Taigi **šis įstatymas prieštarauja pačiam Sąjungos, kaip bendros teisės sistemos pliuralistinėje visuomenėje, savitumui**. Vengrija negali pagrįstai remtis savo nacionaliniu savitumu, siekdama pateisinti minėtas vertybes pažeidžiančio įstatymo priėmimą.

Ketvirta, Teisingumo Teismas konstatavo, kad **nagrinėjamomis Vengrijos teisės nuostatomis pažeidžiamas BDAR ir Chartijoje garantuojama teisė į duomenų apsaugą**, kiek jomis, siekiant išplėsti prieigą prie nuosprendžių registre esančių duomenų apie asmenis, padariusius nusikalstamas veikas vaikų seksualinio apsisprendimo laisvei ar neliečiamumui, buvo iš dalies pakeistas Nuosprendžių registro įstatymas. Nors tokia prieiga tam tikromis aplinkybėmis gali būti teisėta, Teisingumo Teismas iš esmės konstatavo, kad Vengrijos teisės aktuose nėra pakankamai tiksliai apibrėžti nei asmenys, turintys teisę susipažinti su nuosprendžių registru duomenimis, nei prieigos materialinės sąlygos, būtinos siekiant užtikrinti tinkamas duomenų subjektų teisių ir laisvių apsaugos priemones.

PRIMINIMAS: Ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo valstybei narei, kuri neįvykdė iš Sąjungos teisės kylančių įsipareigojimų, gali pareikšti Komisija arba kita valstybė narė. Teisingumo Teismui konstatavus, kad įsipareigojimai neįvykdyti, atitinkama valstybė narė privalo nedelsdama įvykdyti jo sprendimą.

Jeigu Komisija mano, kad valstybė narė neįvykdė to sprendimo, ji gali pareikšti naują ieškinį dėl piniginių sankcijų taikymo. Tačiau, jei Komisijai nepranešama apie direktyvą į nacionalinę teisę perkeliančias nuostatas, jos siūlymu Teisingumo Teismas gali paskirti piniginių sankciją jau pirmajame savo sprendime dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas ir jo santrauka](#), jeigu rengiama, nuo paskelbimo dienos prieinami CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Stefaan van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170.

Sprendimo paskelbimo posėdžio vaizdai prieinami „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106.

Likite su mumis!

¹ T. y. SESV 56 straipsnis ir šie Sąjungos antrinės teisės aktai: 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2000/31/EB](#) dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva), 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2006/123/EB](#) dėl paslaugų vidaus rinkoje, 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos [direktyva 2010/13/ES](#) dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva).

² ESS 2 straipsnyje nustatyta: „Sąjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms, gyvenančioms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.“

³ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos [reglamentas \(ES\) 2016/679](#) dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).

⁴ Žr. atitinkamai Chartijos 24 straipsnio 2 dalį ir 14 straipsnio 3 dalį.

⁵ Chartijos 7 straipsnis.

⁶ Chartijos 11 straipsnis.

⁷ Chartijos 1 straipsnis.